

Socialdepartementet
103 33 Stockholm
s.remissvar@regeringskansliet

Remissyttrande över promemorian Covid-19-lag (S2020/09214)

Göteborgs tingsrätt delar bedömningen att det finns behov av en lag som möjliggör att det kan vidtas proportionerliga åtgärder för att begränsa smittspridningen av covid-19. Tingsrätten har dock följande synpunkter på lagförslaget.

Allmänt om lagförslaget

Lagförslaget innebär att regeringen, med delegationsrätt till myndigheter och kommuner, ges vida bemyndiganden att meddela föreskrifter som berör hela samhällslivet. Det går inte att förutse samtliga de åtgärder som kan komma att beslutas eller omfattningen av dessa med utgångspunkt i den föreslagna lagtexten. Redan detta förhållande gör att det blir svårt att bedöma de samlade effekterna av de inskränkningar som kommande föreskrifter kan innebära i grundläggande fri- och rättigheter.

Av promemorian framgår inte tydligt på vilket sätt regeringens delegationsrätt är avsedd att användas. Tingsrätten ser en risk med att föreskrifter som meddelas av olika instanser kan komma att bli svåra att överblicka eller till och med oförenliga. Inte minst för regelefterlevnaden och allmänhetens förtroende för lagstiftningen är det angeläget att reglerna upplevs som tydliga och överskådliga. En anslutande fråga är om den föreslagna ordningen, med en fragmentiserad normgivningskompetens, innebär att frågor om kumulativa rättighetsinskränkningar har förutsättningar att bli tillräckligt belysta. Tingsrätten ser en fara i att helhetsbilden kommer i skymundan.

Det bör finnas utrymme att ytterligare konkretisera framförallt bemyndigandena som riktar sig mot verksamhetsutövare. Detta skulle kunna ske genom att i författningskommentaren exemplifiera vilka åtgärder som föreskrifterna kan komma att avse. Lagförslaget skulle också ur en konstitutionell synvinkel kunna balanseras genom att lagen tillförs ytterligare, eller i vart fall mer långtgående, kontrollmekanismer än vad som föreslås.

Lagen kan också begränsas till att gälla under en kortare tid än vad som föreslås, med möjlighet till förlängning. En kortare giltighetstid framstår som motiverad inte minst utifrån att huvuddelen av befolkningen beräknas vara vaccinerad redan några månader efter lagens ikraftträdande. Behovet av att kunna vidta de åtgärder som lagen möjliggör kan snabbt komma att avta. Även vid ett tidigare ikraftträdande, vilket framstår som önskvärt, bör giltighetstiden kunna begränsas.

Det kan för övrigt konstateras att det i promemorian inte finns några överväganden kring vilken eventuell påverkan på delar av den föreslagna regleringen som immunitet genom vaccinering mot covid-19 hos enskilda skulle kunna ha.

2 §

Bestämmelsen har utformats på ett sätt som ger intryck av att lagen har företräde framför smittskyddslagen (2004:168) och ordningslagen (1993:1617). I författningskommentaren sägs dock att lagen kompletterar nämnda lagar. Tingsrätten efterlyser ett förtydligande av hur regelverken förhåller sig till varandra.

8 – 12 §§

De bemyndiganden som rör verksamhetsutövare av olika slag innehåller en allmän kompetens att meddela föreskrifter beträffande ”andra åtgärder för att förhindra smittspridning”. Även om lagen ska vara flexibel bör det så långt möjligt konkretiseras vilka slags åtgärder som föreskrifter får avse. Utifrån det redan befintliga kunskapsläget om smittspridningen bör det vara möjligt att i stor utsträckning kunna förutse vilka slags åtgärder som skulle kunna bli aktuella. Om det exempelvis redan nu kan antas att krav på användande av munskydd kan komma i fråga i vissa verksamheter bör det anges, t.ex. i författningskommentaren, att bemyndigandet uttryckligen kan omfatta en sådan åtgärd. Även andra förutsebara åtgärder bör anges.

Uttrycket ”den som ansvarar för lokaler och områden som är avsedda att användas av resenärer” i 11 § framstår som oklart och därmed blir bemyndigandet diffust med avseende på vilka adressater som omfattas av detsamma. Tingsrätten efterlyser förtydliganden i denna del.

13 – 14 §§

Lagförslaget innehåller inte någon allmän kompetens att meddela föreskrifter som riktar sig mot enskilda, utöver begränsningar av storleken på sällskap och förbud mot att vistas på vissa platser (jfr 8 – 12 §§). Noterbart är därmed att lagförslaget inte ger regeringen rätt att meddela föreskrifter om generella krav på enskilda att använda munskydd i offentliga miljöer.

16 §

Tingsrätten konstaterar att en tidigare liknande reglering under pandemin innehöll krav på omedelbar underställning till riksdagen (se prop. 2019/20:155). Även om lagförslaget inte innebär något hinder mot att underställning sker tidigare än inom en månad, bör en betydligt kortare frist komma till uttryck i lagen. Det kan övervägas om underställandemekanismen inte också ska ges ett vidare tillämpningsområde, dvs. att flera slags föreskrifter än vad som föreslås ska omfattas av bestämmelsen.

25 §

I författningskommentaren nämns att det inte är en förutsättning för straffansvar att den person som bryter mot ett förbud känner till att gärningen är otillåten. Tingsrätten vill erinra om att detta förutsätter att föreskrifter om förbud har offentliggjorts i rimlig tid innan de börjar gälla.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Johan Kwart, chefsrådmannen Märit Bergendahl och tingsfiskalen Erik Randén, föredragande.

Johan Kwart

Erik Randén